

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 14 listopada 2016 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi w sprawie, Sygn. akt I Ns 912/10 z wniosku E. N. z udziałem J. K. i J. W. (1) o podział majątku wspólnego i uzupełniający dział spadku:

1) ustalił, że w skład majątku wspólnego J. W. (1) i A. W. wchodziły:

a) prawo własności lokalu mieszkalnego nr (...) o pow. 32,67 m² położonego w Ł. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą nr (...), wraz ze związanym z nim udziałem w prawie własności części budynku i innych urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli poszczególnych lokali wynoszącym (...) (pięćdziesiąt siedem tysięcznych) części oraz udziałem w prawie użytkowania wieczystego przez czas do dnia 4 kwietnia 2090 r. działki gruntu 85/2 z nieruchomości opisanej w księdze wieczystej nr (...) wynoszącym (...) (pięćdziesiąt siedem tysięcznych) części - o wartości 100.000 zł;

b) prawo własności nieruchomości gruntowej o pow. 4,0486 ha w M. gm. Ł., dla której Sąd Rejonowy w Gostyninie prowadzi księgę wieczystą nr (...) - o wartości 1.164.000 zł;

c) prawo własności nieruchomości zabudowanej o pow. 0,5929 ha położonej w R. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Pabianicach prowadzi księgę wieczystą nr (...) - o wartości 1.099.000 zł;

d) prawo własności nieruchomości o pow. 0,3074 ha położonej w R. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Pabianicach prowadzi księgę wieczystą nr (...) - o wartości 348.000 zł;

e) środki pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych w:

- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 146,02 zł;
- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 2.052,47 zł;
- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 150.000 zł;
- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 24.577,88 zł;
- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 75.000 zł;
- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 75.000 zł;
- (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 44,53 zł;
- (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 23,07 zł;
- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 382.990 zł ;
- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 220.969 zł ;
- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 162.021 zł;
- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 150.000 zł;
- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 100.000 zł;
- Banku (...) S.A. w W. nr (...) – w wysokości 320.000 zł;

f) zbiór biżuterii damskiej o wartości 30.000 zł;

g) samochód osobowy marki T. (...) o nr rej. (...) i nr podwozia (...) - o wartości 65.000 zł;

h) samochód marki M. (...) o nr rej. (...) – o wartości 1.000 zł;

1) ustalić, że w skład spadku po A. W. wchodzi udziały wynoszące po 1/2 (jednej drugiej) części w mieniu opisanym w pkt. 1 lit. a-h postanowienia;

2) dokonać podziału majątku wspólnego A. W. i J. W. (1) oraz uzupełniającego działu spadku po A. W. w ten sposób, że udziały w składnikach majątku wspólnego i spadkowego opisane w pkt. 1 lit. a-f i pkt. 2 postanowienia przyznać J. W. (1);

3) zasądzić od J. W. (1) na rzecz:

a) E. N. kwotę 390.368, 42 zł tytułem spłaty w terminie 30 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności;

b) J. K. kwotę 491.743, 38 zł tytułem spłaty w terminie 30 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności;

1) oddalić wnioszek w pozostałej części;

2) nakazać pobranie na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych od:

a) E. N. i J. K. z zasądzonych spłat kwot po 1.327, 52 zł;

b) J. W. (1) kwoty 1.170,56 zł;

1) ustalić, że w pozostałym zakresie wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane z ich udziałem w sprawie.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o ustalenie, że A. W. zmarła w dniu 20 stycznia 2010 r. Spadkodawczyni w dniu śmierci pozostawała w związku małżeńskim z J. W. (1). W trakcie trwania małżeństwa strony nie zawierały umów majątkowych małżeńskich. A. W. nie pozostawiła testamentu. Spadkodawczyni nie zawierała także umów o dziedziczenie ze swoimi spadkobiercami ustawowymi tj. mężem J. W. (1), córką E. N. oraz synem J. K..

Spadek po zmarłej A. W. nabyli na podstawie ustawy jej mąż J. W. (1) oraz dzieci z pochodzące z poprzedniego związku (...) – po 1/3 części każde z nich. Do majątku wspólnego A. W. i J. W. (1) na dzień 20 stycznia 2010 r. należały następujące składniki:

1. prawo odrębnej własności lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w Ł., dla którego tutejszy Sąd prowadzi księgę wieczystą nr (...) o wartości 100.000 zł, z którym związane jest prawo współwłasności w 57/1000 częściach części budynku i innych urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli poszczególnych lokali oraz w takiej samej części prawo użytkowania wieczystego przez czas do dnia 4 kwietnia 2090 r. działki gruntu nr (...) z nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...);

2. zabudowana nieruchomość gruntowa położona w R. przy ul. (...) o powierzchni 0,5929 ha, dla której Sąd Rejonowy w Pabianicach prowadzi księgę wieczystą nr (...) o wartości 1.099.000 zł; przedmiotowa nieruchomość ma charakter rolny.

3. nieruchomości gruntowa położona w R. przy ul. (...) o powierzchni 0,3074 ha, dla której Sąd Rejonowy w Pabianicach prowadzi księgę wieczystą numer (...), o wartości 348.000 zł; grunty stanowiące nieruchomości mają charakter orny;
4. nieruchomości gruntowa położona w M., gm. Ł., o łącznej powierzchni 4,0486 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gostyninie prowadzi księgę wieczystą numer (...), o wartości 1.164.000 zł, obejmująca działki rolne o nr 112/6, 112/7, 112/8, 112/9, 112/10, 112/11, 112/12, 112/13, 112/14, 112/15, 112/16, 112/17, 112/18, 112/19, 112/20, 112/21, 112/22, 112/23 i 112/24; ustalone dla nieruchomości warunku zabudowy i zagospodarowania obejmują zabudowę mieszkaniową; podział fizyczny nieruchomości jest możliwy z wyłączeniem działki nr (...) stanowiącej obecnie własność Gminy Ł. i przeznaczonej pod drogę;
5. środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w Banku (...) S.A. numer (...) – w wysokości 146,02 zł;
6. środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w Banku (...) S.A. numer (...) – w wysokości 2.052,47 zł;
7. środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w Banku (...) S.A. nr (...) – w wysokości 150.000 zł (transferowane uprzednio pomiędzy rachunkami nr (...) i (...));
8. środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w Banku (...) S.A. numer (...) – w wysokości 24.577,88 zł;
9. środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w Banku (...) S.A. numer (...) – w wysokości 75.000 zł;
10. środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w Banku (...) S.A. nr (...) – w wysokości 75.000 zł;
11. środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w (...) S.A. numer (...) – w wysokości 44,53 zł;
12. środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w (...) S.A. nr (...) – w wysokości 23,07 zł;
13. środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w Bank (...) S.A. nr (...) – w wysokości 382.990 zł, które pochodziły z części zlikwidowanych lokat terminowych nr (...), (...) i (...), a następnie zostały wypłacone spadkobiercom zgodnie z ich dyspozycją z dnia 16 marca 2010 r. i zgodnie podzielone;
14. środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w Banku (...) S.A. nr (...) w wysokości 450.000 zł, które stanowiły zasilenie zlikwidowanych następnie lokat nr (...), (...), (...);
15. środki pieniężne zgromadzone na lokacie w Banku (...) S.A. nr (...) – w wysokości 220.969 zł;
16. środki pieniężne zgromadzone na lokacie w Banku (...) S.A. numer (...) – w wysokości 162.021 zł;
17. środki pieniężne zgromadzone na lokacie w Banku (...) S.A. numer (...) – w wysokości 150.000 zł;
18. środki pieniężne zgromadzone na lokacie w Banku (...) S.A. numer (...) – w wysokości 100.000 zł;
19. środki pieniężne zgromadzone na lokacie w Banku (...) S.A. numer (...) – w wysokości 320.000 zł;
20. samochód osobowy marki T. (...) o nr rej. (...), który został sprzedany przez spadkobierców w dniu 8 maja 2010 r. za cenę w kwocie 65.000 zł, która została podzielona pomiędzy spadkobierców i nie stanowi przedmiotu działu spadku;
21. samochód osobowy marki M. (...) o nr rej. (...), który został sprzedany przez spadkobierców w dniu 17 marca 2010 r. za cenę wynoszącą 1.000 zł, która została zgodnie podzielona pomiędzy spadkobierców;
22. zbiór biżuterii damskiej niestanowiący majątku osobistego spadkodawczyni o wartości 30.000 zł.

Uczestnik J. W. (1) poniósł koszty organizacji uroczystości pogrzebowej oraz wzniesienia nagrobka, które łącznie wyniosły 24.345,60 zł: konsolacja – 3.531 zł; nekrolog – 524,60 zł; opłaty bezpośrednio związane z pochówkiem i

opłata za plac cmentarny – 2.570 zł; opłaty za pozostałe usługi przedsiębiorcy pogrzebowego – 3.220 zł, wykonanie nagrobka – 10.900 zł; posługa księdza i odprawienie mszy – 1.000 zł i 800 zł; zakup kwiatów – 1.000 zł i wynagrodzenie za usługę grabarzy – 800 zł; zakup lampionu – 550 zł; J. W. (1) otrzymał z ZUS zasiłek pogrzebowy w wysokości 6.227,72 zł.

Ponadto uczestnik J. W. (1) poniósł także koszty związane z pozyskaniem notarialnego poświadczenia dziedziczenia w łącznej kwocie 600 zł.

W dniu 28 czerwca 1989 r. A. W. i J. W. (1) darowali E. N. prawo własności lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w Ł., dla którego obecnie tutejszy Sąd prowadzi księgę wieczystą nr (...). Z prawem własności lokalu związane było prawo współwłasności w 120/1000 części budynku i innych urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli poszczególnych lokali oraz udział w prawie użytkowania wieczystego działki gruntu nr (...). Według stanu na dzień dokonania darowizny i cen aktualnych wartość przedmiotowej nieruchomości wynosi 204.900 zł.

W okresie trwania małżeństwa spadkodawczyni pomagała finansowo zarówno wnioskodawczyni, jak i uczestnikowi J. K. przekazując im środki pieniężne najczęściej po uzgodnieniu z mężem J. W. (1).

J. W. (1) i spadkodawczyni w latach 2006 - 2009 przekazali wnioskodawczyni łącznie kwotę 52.685, 95 zł. Przekazywane wnioskodawczyni środki były przeznaczone na zaspokojenie jej potrzeb oraz potrzeb jej córki, a także były przekazywane bezpośrednio na rzecz wierzycieli wnioskodawczyni, takich jak Gazownia W., czy Banku (...) S.A. oraz (...) Banku S.A. Oprócz tych kwot spadkodawczyni przekazała wnioskodawczyni środki w łącznej kwocie 5.000 zł na zaspokojenie innych wierzycieli.

Spadkodawczyni w dniach 16 i 26 czerwca 2009 r. przekazała na rzecz syna J. K. 2 wpłaty w kwotach 4.000 euro i 6.100 euro, których równowartość w datach dokonania przelewu wynosiła odpowiednio 18.520 zł (kurs kupna waluty 4,63 zł) i 27.999 zł (kurs kupna 4,59 zł). Pieniądze te były przeznaczone na otwarcie i prowadzenie w Austrii sklepu z polskimi towarami, a spadkodawczyni miała przypadać 1/3 zysków. Działalność ta nie przyniosła jednak spodziewanych rezultatów i została zawieszona.

Spadkodawczyni zawarła indywidualne umowy ubezpieczenia w postaci lokat na rzecz wnioskodawczyni i uczestnika J. K., które po jej śmierci uległy rozwiązaniu. Środki należne uposażonym zostały podjęte przez J. W. (1), który wypłacił na rzecz wnioskodawczyni łącznie kwotę 160.000 zł, a na rzecz J. K. kwotę 227.000 zł. J. W. (1) uzasadniał przeznaczenie dla wnioskodawczyni kwoty niższej tym, że otrzymywała ona wcześniej istotną pomoc finansową od spadkodawczyni. Dodatkowo w dniu 24 marca 2010 r. J. W. (1) przekazał na rachunek J. K. kwotę 47.691, 99 zł oznaczając w tytule przelewu, że następuje on tytułem „rozliczenia spadku z polisy”.

W dniu 14 października 2009 r. z rachunku spadkodawczyni na rachunek J. W. (2) (syna J. W. (1)) została przelana kwota 175.000 zł.

J. W. (1) ma obecnie 80 lat, otrzymuje rentę w rodziną w kwocie 2.314, 18 zł miesięcznie. Aktualnie dysponuje oszczędnościami w wysokości około 300.000 zł. Po śmierci żony uczestnik był w związku z inną kobietą, na której potrzeby przeznaczał znaczne środki finansowe. Ponadto, uczestnik jest poddawany leczeniu i rehabilitacji, co wymaga ponoszenia znacznych nakładów. Uczestnik cierpi na liczne schorzenia, w tym na niestabilną dławicę piersiową, nowotwór dróg moczowych, miażdżycę tętnic doczaszkowych i zarostową kończyn dolnych, nadciśnienie tętnicze, cukrzycę typu II, chorobę wieńcową wielonaczyniową, rwę kulszową. Stwierdzono u niego także przepuklinę kręgow, co wiązało się z koniecznością poddania się operacji.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, że w tej sprawie, zgodnie z art. 689 w zw. z art. 567 § 3 k.p.c., wniosek o dział spadku po A. W. obejmował również podział majątku wspólnego małżonków A. i J. W. (1). Jeżeli bowiem w skład spadku wchodzi udział spadkodawcy w majątku objętym wspólnością ustawową, do dokonania działu spadku niezbędne jest jednoczesne z działem spadku połączone we wspólnym postępowaniu lub uprzednie przeprowadzenie podziału majątku wspólnego (zob. uchwała SN z dnia 2 marca 1972 r., III CZP 100/71, OSNC z 1972

r., nr 7-8, poz. 129). Jak już wyjaśniono w ramach oceny dowodów, brak udowodnienia składu, a więc i rzeczywistej wartości majątku wspólnego współników spółki cywilnej prowadzonego przez małżonków stanął na przeszkodzie możliwości dokonania takiego podziału w tym postępowaniu nawet jako przesłanki rozstrzygnięcia w przedmiocie działu spadku (art. 875 § 1 k.c. w zw. z art. 210, art. 1035 i n. k.c. i art. 33 pkt 3 k.r.o. oraz art. 689 k.p.c.).

Przedmioty majątkowe opisane w sentencji postanowienia należały do majątku wspólnego małżonków (art. 31 § 1 i 2 oraz art. 33 k.r.o.), nie wykazano bowiem, którykolwiek z nich (w szczególności zbiór biżuterii) stanowił część majątku osobistego wnioskodawczyni. Nie ulega przy tym wątpliwości, że zgodnie z art. 43 § 1 k.r.o. udziały małżonków w majątku wspólnym były równe.

Zgodnie z art. 922 § 1 i 2 k.c. w skład spadku wchodzi prawa i obowiązki majątkowe spadkodawcy z wyłączeniem praw i obowiązków ściśle związanych z jego osobą oraz praw, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami. Oznacza to, że przedmiotem działu spadku nie mogą być prawa majątkowe należące do spadkodawcy, które nie wchodzi w skład spadku. Wzajemne roszczenia spadkobierców z tytułu spłaconych długów spadkowych podlegają rozpoznaniu w postępowaniu działowym (art. 686 k.p.c.).

W dziale spadku (podziale majątku) na podstawie art. 1035 i n. k.c. stan spadku ustala się według otwarcia spadku (ustania wspólności), jego zaś wartość - według cen z chwili dokonania działu (uchwała SN z dnia 27 września 1974 r., III CZP 58/74, OSNC z 1975 r., nr 6, poz. 90).

Z uwagi na brak zgodnego wniosku o przeprowadzenie podziału majątku i działu spadku (art. 622 w zw. z art. 688 k.p.c.) zaistniała potrzeba wydania przez Sąd rozstrzygnięcia w tej materii, co jednak nie oznaczało, że wnioskodawczyni i uczestnicy zostali zwolnieni z ciężaru i obowiązku dowodzenia, a Sąd winien ustalić z urzędu, czy istniał jeszcze inny majątek wspólny (por. postanowienie SN z dnia 18 stycznia 1968 r., III Cr 97/67, OSN z 1968 r., nr, 10, poz. 169).

Sąd Rejonowy podzielił pogląd prezentowany w ugruntowanym już orzecznictwie, zgodnie z którym momentem decydującym dla ustalenia składu majątku wspólnego podlegającego podziałowi jest chwila ustania wspólności majątkowej między małżonkami. Każdy z małżonków może żądać rozliczenia z tytułu nieuzasadnionego zbycia przez drugiego małżonka składników majątku wspólnego w czasie trwania wspólności majątkowej. Roszczenie takie ma charakter odszkodowawczy i znajduje podstawę ogólną w art. 415 k.c. Natomiast jeśli środki finansowe te zostały zużyte na wydatki lub nakłady na majątek odrębny małżonka podlegają one rozliczeniu na podstawie art. 45 § 1 k.r.o. Ocena zużycia przez małżonka w czasie trwania wspólności majątkowej przedmiotu majątku wspólnego na cele konsumpcyjne zależy od tego, czy było ono uzasadnione potrzebami i dobrem rodziny (por. orzeczenie SN z dnia 18 sierpnia 1958 r., I CR 547/58, OSN z 1959 r., nr 2, poz. 58; postanowienia SN z dnia 21 marca 1977 r., III CRN 31/77, OSNCP z 1977 r., z. 2, poz. 243 i z dnia 4 listopada 1999 r., II CKN 523/98, Legalis; K. Skiepmo w: Komentarz do spraw o podział majątku wspólnego małżonków pod red. J. Ignaczewskiego, Warszawa 2013, s. 418 i n.). Jeżeli jedno z małżonków doprowadzi do rozmyślnego zniszczenia lub wyzbycia się określonych składników majątku wspólnego ze szkodą dla rodziny, to przy ustaleniu masy podziału wartość uszczuplonego majątku powinna mieć wpływ na rozliczenie pieniężne między podmiotami tego majątku albo na ustalenie nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym (uzasadnienie uchwały SN z dnia 19 maja 1989 r., III CZP 52/89, OSNCP z 1990 r., nr 4-5, poz. 60).

Po ustaniu wspólności ustawowej rozporządzenie przez jednego z małżonków (byłych małżonków) udziałem w przedmiocie należącym do majątku wspólnego wymaga zgody byłego współmałżonka, a przy jej braku jest wobec niego bezskuteczne, jeżeli naruszałoby uprawnienia przysługujące temu małżonkowi na podstawie przepisów o podziale majątku wspólnego. W takiej sytuacji, zgodnie z art. 1036 k.c. w zw. z art. 46 k.r.o., Sąd uznając to rozporządzenie za bezskuteczne w stosunku do drugiego byłego małżonka, powinien dokonać podziału majątku wspólnego tak, jakby rozporządzenia tego nie było, czyli biorąc pod uwagę stan tego przedmiotu z chwili ustania wspólności ustawowej, określić jego wartość według jego wartości rynkowej z chwili orzekania i dokonać stosownych rozliczeń między małżonkami. W przypadku zadysponowania wspólnymi środkami pieniężnymi po ustaniu wspólności bez zgody drugiego małżonka, konsekwencje tego rodzaju zachowania nieuczynnego małżonka powinny być, w świetle

stosowanego odpowiednio art. 1036 k.c., podobne, a więc prowadzić do niepogorszenia sytuacji małżonka, który nie wyraził zgody na rozporządzenie przysługującą mu częścią wspólnych dotychczas pieniędzy (postanowienie SN z dnia 30 czerwca 2016 r., I CSK 458/15, L.).

Sąd Rejonowy wskazał, że w dacie ustania wspólności majątkowej i otwarcia spadku, tj. na dzień 20 stycznia 2010 r. do majątku wspólnego wchodziły jedynie opisane w sentencji przedmioty majątkowe i środki finansowe. Wnioskodawczyni i uczestnicy dokonali już częściowego zgodnego działu spadku w zakresie zbycia samochodów osobowych i podziału środków uzyskanych z tego tytułu, w konsekwencji czego podział majątku wspólnego oraz działu spadku w tej sprawie mają w istocie charakter uzupełniający.

Sąd Rejonowy podkreślił, że wszystkie twierdzenia wnioskodawczyni i uczestnika J. K. sprowadzające się do zakwestionowania wypłat środków finansowych dokonywanych przez J. W. (1) przed chwilą otwarcia spadku pozostały nieudowodnione. Nie ulega kwestii, że spadkodawczyni i jej mąż J. W. (1) prowadzili zgodny zarząd znacznym majątkiem wspólnym, jak również wspólnie prowadzili działalność gospodarczą w ramach spółki cywilnej obracając znacznymi sumami pieniędzy i gromadząc znaczący majątek zachowując możliwość dysponowania nim (art. 36 § 1 i 2 k. r. o.). W tej sprawie nie wykazano, aby spadkodawczyni nie udzieliła zgody lub cofnęła ją w zakresie darowizn czynionych z majątku wspólnego na rzecz zstępnych małżonków W. (art. 37 § 1 pkt 4 k.r.o.), a sama zgoda mogła być wyrażona choćby w sposób dorozumiany (por. postanowienie SN z dnia 24 stycznia 2013 r., V CSK 79/12, L.).

Nie można zapominać, że w okresie poprzedzającym otwarcie spadku spadkodawczyni jako osoba cierpiąca z powodu choroby nowotworowej była poddawana kosztownemu leczeniu, które było finansowane z majątku wspólnego. Ponadto, przez wiele lat przy obopólnej akceptacji małżonkowie wspomagali finansowo wnioskodawczynię i uczestnika J. K. będącymi dziećmi spadkodawczyni z poprzedniego związku. Należy podkreślić, że tej pomocy wnioskodawczyni i uczestnik nie traktowali jako nakładu z majątku wspólnego na majątek osobisty spadkodawczyni. Podobnie, formą pomocy finansowej dla J. W. (2) (syna J. W. (1) z poprzedniego związku) było przekazanie mu przez ojca kwoty 175.000 zł, co do której wnioskodawczyni i uczestnik żądali uznania, iż stanowiła ona nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty J. W. (1).

Zapłaty leżące u podstaw takiego żądania jest obarczone istotnym błędem, gdyż nie można traktować tego rodzaju pomocy (ściślej: darowizny) jako nakładu na majątek osobisty jednego z małżonków, skoro oczywistym było, że transfer majątkowy był dokonywany bezpośrednio z majątku wspólnego na majątek obdarowanego z pominięciem sfery któregokolwiek z majątków osobistych małżonków. Nie udowodniono przy tym, aby J. W. (1) działał w zamiarze usunięcia lub ukrycia określonej części majątku w celu wyłączenia go z zakresu przewidywanego podziału majątku wspólnego i działu spadku. W konsekwencji, nie było podstaw do rozliczenia wskazywanych przez wnioskodawczynię i uczestnika wypłat dokonywanych przez J. W. (1) przed chwilą otwarcia spadku w ramach podziału majątku wspólnego i działu spadku. Na marginesie odnotować należy, że wartość darowizny dokonanej na rzecz J. W. (2) nie mogła zostać doliczona do spadku, gdyż – jak trafnie argumentował uczestnik J. W. (1) – osoba ta nie była zstępnym spadkodawczyni i nie była objęta obowiązkiem ustalenia schedy spadkowej zgodnie z art. 1039 § 1 k.c.

Akceptacja przeciwnego poglądu oznaczałaby niedopuszczalne aprioryczne traktowanie każdej wypłaty z środków wspólnych na rzecz innych osób (krewnych, kontrahentów itd.) przed otwarciem spadku jako darowizny lub nieuprawnionego zużywania majątku wspólnego skutkujących obowiązkiem uwzględnienia ich w ramach postępowań działowych.

Sposób dokonania podziału majątku wspólnego i działu spadku, w skład którego wchodzi udział w wysokości 1/2 części w majątku wspólnym określają przepisy art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o. w zw. z art. 210 i n. k.c., a zatem odpowiednio stosowane przepisy dotyczące współwłasności w częściach ułamkowych i jej zniesienia. Zgodnie z art. 211 k.c., każdy ze współwłaścicieli może żądać, ażeby zniesienie współwłasności nastąpiło przez podział rzeczy wspólnej, chyba że podział byłby sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem rzeczy albo że pociągałby za sobą istotną zmianę rzeczy lub znaczne zmniejszenie jej wartości. Jak natomiast stanowi art. 212 § 1 i

3 k.c., jeżeli zniesienie współwłasności następuje na mocy orzeczenia sądu, wartość poszczególnych udziałów może być wyrównana przez dopłaty pieniężne. Przy podziale gruntu sąd może obciążyć poszczególne części niezbędnymi służebnościami gruntowymi. Jeżeli ustalone zostały dopłaty lub spłaty, sąd oznaczy termin i sposób ich uiszczenia, wysokość i termin uiszczenia odsetek, a w razie potrzeby także sposób ich zabezpieczenia. W razie rozłożenia dopłat i spłat na raty terminy ich uiszczenia nie mogą łącznie przekraczać lat dziesięciu. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie sąd na wniosek dłużnika może odroczyć termin zapłaty rat już wymagalnych.

Mając na uwadze treść przytoczonych przepisów Sąd rozstrzygnął, że całość pozostałych przedmiotów majątkowych wchodzących w skład majątku wspólnego małżonków oraz przynależących w 1/2 części do spadku po A. W. – z wyjątkiem sprzedanych już pojazdów – powinna przyspaść uczestnikowi J. W. (1). Sąd miał na uwadze, że określenie stanowisk uczestników w sprawie dokonania podziału nastąpiło w dalszym toku postępowania. Generalnie stanowiska te były zbieżne w zakresie przyznania opisanych składników majątku uczestnikowi J. W. (1), a dopiero przed zamknięciem rozprawy po raz pierwszy sformułowane zostały propozycje podziału nieruchomości w M.. Było to przyczyną otwarcia rozprawy na nowo i dopuszczenia dowodu z opinii biegłego geodety, który zbadał zaproponowane sposoby podziału i stwierdził, że fizyczny podział nieruchomości jest możliwy. Podziałowi fizycznemu w zasadzie nie sprzeciwiały się przepisy art. 93 ust. 1 u.g.n. (nieruchomość jest objęta planem zagospodarowania przestrzennego i przeznaczona pod zabudowę mieszkaniową pomimo charakteru rolnego) i art. 95 pkt 3 u.g.n. (własność nieruchomości nabyta została przez wnioskodawczynię i uczestników w drodze spadkobrania). Należy nadmienić, że aktualnie obowiązujące ograniczenia możliwości podziału nieruchomości rolnych (taki charakter formalnie i zgodnie z treścią ksiąg wieczystych zachowały nieruchomości w R. i M.) wynikające z przepisów ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 803) nie znajdowały w tej sprawie zastosowania z uwagi na dyspozycję art. 12 ustawy z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2016 r., poz. 585) i art. 3 ustawy z dnia 6 lipca 2016 r. o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz ustawy o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2016 r., poz. 1159).

Tym niemniej ostatecznie jedynie uczestnik J. K. wyraził zgodę na przejęcie na własność części nieruchomości w M., a wnioskodawczyni przed zamknięciem rozprawy oświadczyła, że nie jest zainteresowana otrzymaniem jakiegokolwiek jej części (k. 969). Uczestnik J. W. (1) wnosił tymczasem o to, aby przyznać tę nieruchomość na współwłasność wnioskodawczyni i uczestnika J. K.. Wybór spadkobiercy, któremu ma być przyznany spadek, w braku zgody spadkobierców w tym zakresie, należy do Sądu, który uwzględni zwłaszcza okoliczności konkretnej sprawy i interesy uprawnionych (por. A. Stempniak, Postępowanie w sprawach o dział spadku. Komentarz oraz wzory pism procesowych i orzeczeń spadkowych, Warszawa 2015, s. 336).

W opisanej konfiguracji żądań uczestników postępowania Sąd uznał, że całość majątku wspólnego i spadkowego winna przyspać jednak J. W. (1), gdyż to w jego dyspozycji i zarządzie majątek ten pozostawał do tej pory stanowiąc de facto dorobek życia jego i spadkodawczyni. Należy podkreślić, że wnioskodawczyni i uczestnik J. K. zamieszkują w znacznej odległości od nieruchomości (wnioskodawczyni jest mieszkanką W., zaś J. K. wyemigrował na stałe do Austrii), zaś J. K. domagał się przyznania mu położonych centralnie najatrakcyjniejszych działek składających się na nieruchomość w M.. Uwzględnienie jego wniosku spowodowałoby w istocie wydzielenie trzech nowych nieruchomości, co w sposób nieodwracalny doprowadziłoby do utraty przez nieruchomość jej zwartego charakteru i walorów ważnych dla inwestorów lub letników. Uczestnik domagał się wydzielenia i przyznania mu na własność jedynie działek nr (...) o łącznej pow. przekraczającej o, 3 ha (k. 918 w zw. z k. 455), a więc działek z bardzo korzystnym dojazdem w głąb od drogi publicznej oraz oddzielonych od głównej drogi działkami nr (...) i oddalonych od działek, na których posadowione są urządzenia linii elektroenergetycznej (k. 879, 902 w zw. z k. 445). W ocenie Sądu podział fizyczny działki w ten sposób były rażąco sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem nieruchomości (zwłaszcza możliwością przeznaczenia jej pod zabudowę mieszkaniową) i oznaczałby jej istotną, nieodwracalną zmianę mogącą wpłynąć na znaczne zmniejszenie jej wartości. O ile bowiem operat szacunkowy dotyczący nieruchomości zastrzegł, że wartość nieruchomości – przy zbywaniu poszczególnych działek – byłaby nawet wyższa niż przy zbyciu całej nieruchomości, to jednak nie bazował na analizie wariantu wyodrębnienia

poszczególnych grup działek, do czego de facto sprowadzałoby się uwzględnienie propozycji podziału zgłoszonej przez J. K.. Pozostawienie pozostałych działek, a właściwie pozostałych grup działek, J. W. (1) byłoby dla niego szczególnie niekorzystne z punktu widzenia zarówno przeznaczenia inwestycyjnego, jak i ewentualnego zamiaru ich dalszej sprzedaży. Okoliczności te jako wynikające z prawa materialnego Sąd był obowiązany uwzględnić z urzędu (por. postanowienie SN z dnia 17 lutego 1999 r., II CKU 63/98, L.).

W kontekście powyższych uwag Sąd Rejonowy uznał, że całość majątku objętego podziałem, w tym również nieruchomości w M. jako zwarta gospodarcza całość przedstawiająca znaczną wartość, winna przypaść w całości J. W. (1) z obowiązkiem spłaty wnioskodawczyni i uczestnika J. K.. Po zsumowaniu wartość wszystkich aktywów stanowiących majątek wspólny wynosi 4.403.823, 97 zł [(wartość nieruchomości i biżuterii: 100.000 zł + 1.164.000 zł + 1.099.000 zł + 348.000 zł + 30.000 zł) + (wartość środków pieniężnych na kontach bankowych: 146, 02 zł + 2.052, 47 zł + 150.000 zł + 24.577, 88 zł + 75.000 zł + 75.000 zł + 44, 53 zł + 23, 07 zł + 382.990 zł + 220.969 zł + 162.021 zł + 150.000 zł + 100.000 zł + 320.000 zł = 1.162.823, 97 zł)]. Spadek po A. W., z racji braku żądania i wykazania podstaw do ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, obejmował 1/2 wartości majątku wspólnego, tj. był równy 2.201.911, 98 zł. Do tej kwoty należało doliczyć wartość darowizn dokonanych na rzecz wnioskodawczyni i uczestnika w kwotach 209.900 zł i 46.519 zł, w konsekwencji czego wartość spadku i doliczalnych darowizn obejmowała łącznie kwotę 2.458.330, 98 zł. Udziały spadkobierców w spadku wynosiły po # części, zatem ich wartość wynosiła po 819.443, 66 zł.

Zgodnie z art. 1039 § 1 w zw. z art. 1042 § 1 k.c. darowizny uczynione na rzecz wnioskodawczyni i uczestnika jako spadkobierców ustawowych podlegały zaliczeniu na ich schedy spadkowe. Polega ono na doliczeniu do spadku wartości darowizn podlegających zaliczeniu, podziale uzyskanej sumy pomiędzy spadkobierców stosownie do ich udziałów w spadku, a następnie odjęciu od sched wartości darowizn podlegających zaliczeniu. Wynik dodatni oznacza konieczność spłaty przez spadkobiercę otrzymującego spadek w naturze (por. postanowienie SN z dnia 19 listopada 2004 r., II CK 155/04, L.). Błędne jest natomiast stanowisko prezentowane przez wnioskodawczynię i uczestników, zgodnie z którym wartość doliczalnych darowizn wchodzi do spadku i powinna być ujęta w sentencji postanowienia. Nie budzi więc wątpliwości, że wartość tego rodzaju darowizny jest uwzględniana jedynie przesłankowo w ramach wyliczenia sched spadkowych i znajduje odzwierciedlenie pośrednio w kwotach zasądzanych ewentualnie spłat lub dopłat.

Uwzględniając powyższe stwierdzić należało, że scheda spadkowa należna wnioskodawczyni wynosiła zatem 609.543, 66 zł [819.443, 66 zł – (wartość darowanego mieszkania 204.900 zł + suma darowizn przeznaczonych na potrzeby wnioskodawczyni i jej rodziny oraz spłatę jej zadłużenia 5.000 zł + 52.685, 95 zł)], a od niej z kolei odliczyć należało łącznie kwotę 160.000 zł otrzymaną od uczestnika J. W. (1) tytułem antycypowanego rozliczenia spadkobierców. Kwota spłaty wynosiła zatem 396.857, 71 zł, jednakże powinna zostać dodatkowo pomniejszona o udział w długach spadku w zakresie, w jakim zostały udowodnione przez uczestnika J. W. (1). Koszty pogrzebu wynosiły 24.895, 60 zł, a koszty pogrzebu pomniejszono o przyznany uczestnikowi zasiłek pogrzebowy w kwocie 6.227, 72 zł. Dodatkowo uwzględnione zostały przyznane przez wnioskodawczynię i uczestnika J. K. koszty związane z uzyskaniem aktu poświadczenia dziedziczenia w łącznej przybliżonej kwocie 600 zł. Każdy ze spadkobierców winien zatem partycypować w pokrywaniu długów spadku – z pominięciem nieudowodnionych kosztów likwidacji spółki cywilnej – do wysokości kwoty 6.489,29 zł. Ostatecznie zatem kwota spłaty na rzecz wnioskodawczyni wynosi 390.368, 42 zł (396.857, 71 zł – 6.489,29 zł).

Scheda spadkowa uczestnika J. K. wynosiła 819.443, 66 zł i została pomniejszona o równowartość w walucie polskiej darowizn poczynionych na rzecz uczestnika w łącznej kwocie 46.519 zł. Od otrzymanej w ten sposób kwoty 772.924, 66 zł należało odjąć wartość uzyskanego już rozliczenia z J. W. (1), a więc kwotę 274.691, 99 zł. Wysokość spłaty wynosząca 498.232, 67 zł została pomniejszona o niepokryty udział uczestnika w pokryciu długów spadku w kwocie 6.489, 29 zł i wynosi ostatecznie 491.743, 38 zł.

Realizując dyspozycję art. 212 § 3 w zw. z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o. Sąd zasądził od uczestnika J. W. (1) na rzecz wnioskodawczyni i uczestnika J. K. powyższe kwoty spłat ustalając, że będą one płatne w terminie 30 dni od dnia

uprawomocnienia się orzeczenia. Sąd nie uwzględnił wniosku uczestnika J. K. o rozłożenie należności na raty mając na uwadze, że postępowanie w tej sprawie toczyło się ponad 6 lat, a uczestnik dysponował znacznymi środkami, które mógł zabezpieczyć na poczet przewidywanych uzupełniających spłat na rzecz pozostałych spadkobierców. Obecnie oszczędności uczestnika są znacznie mniejsze, ale jest to wynikiem nie tylko ponoszenia wysokich kosztów własnego utrzymania i leczenia, lecz również jest konsekwencją – na co zwrócił uwagę sam uczestnik – związku z inną kobietą, na której potrzeby przeznaczał znaczne kwoty. Okoliczność ta musiała znaleźć odzwierciedlenie w postanowieniu kończącym postępowanie działowe, które powinno należycie ważyć argumenty i interesy wszystkich uczestników postępowania, w tym również zstępnych spadkodawczyni oczekujących na należne im spłaty. Nie można pominąć okoliczności, że dość krótki termin uregulowania spłat nie powinien stanowić dla uczestnika większych trudności jeżeli zważy się na fakt, że w wyniku podziału majątku wspólnego i działu spadku stał się on jedynym właścicielem majątku wartego bez mała 4.500.000 zł, z czego same tylko środki zgromadzone na rachunkach bankowych wynosiły 1.162.823, 97 zł w dacie otwarcia spadku.

O obowiązku zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie w zakresie zasądzonych spłat Sąd rozstrzygnął na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 212 § 3 i art. 1035 k.c. oraz art. 46 k.r.o.

Wniosek w pozostałym zakresie, tj. obejmujący również podział majątku wspólnego wspólników spółki cywilnej i dział spadku obejmującego sprzedane już pojazdy, podlegał oddaleniu.

Na podstawie art. 113 ust. 1 i 2 u.k.s.c. w zw. z art. 520 § 1 k.p.c. nakazano pobranie od wnioskodawczyni i uczestnika J. K. z zasądzonych spłat kwot po 1.327, 52 zł, a od uczestnika J. W. (1) – kwotę 1.170, 56 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych. Koszty te obejmowały: nieuiszczone zaliczki na wynagrodzenia biegłych [(2 x 156, 95 zł – k. 694) + (2 x 701, 72 zł + 701, 73 zł) + (418, 85 + 2 x 418, 84 zł – k. 891), opłatę za wyrys mapy (150 zł)]. Nie zostały natomiast uwzględnione należności z tytułu kosztów sądowych skierowane do egzekucji na podstawie prawomocnych postanowień referendarza sądowego uprawniających do ściągnięcia kwot: 111, 80 zł (k. 393 i 418), 1.794, 12 zł (k. 469 i 501), 80 zł (k. 218), 975, 53 zł (k. 339 w zw. z k. 547).

Na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. ustalono, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą pozostałe koszty postępowania związane z ich udziałem w sprawie mając na względzie, że w tzw. sprawach działowych nie zachodzi przewidziana w art. 520 § 2 i 3 k.p.c. sprzeczność interesów tych uczestników, którzy domagają się podziału, niezależnie od tego, jaki sposób podziału postulują i jakie wnioski składają w tym względzie (postanowienie SN z dnia 19 listopada 2010 r., III Cz 46/10, OSNC z 2011 r., nr 7-8, poz. 88).

Apelację od opisanego rozstrzygnięcia wywiodła wnioskodawczyni a także uczestnicy postępowania.

Uczestnik J. W. (1) zaskarżył postanowienie w części tj. co do pkt. 1 ppkt. b i punktu 4 ppkt. a i b. zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania w postaci:

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, polegające na błędnej w świetle zasad logicznego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego ocenie dowodów, poprzez ustalenie - w sytuacji przyznania w całości wskazanego poniżej składnika majątkowego uczestnikowi J. W. (1) - że wartość prawa własności nieruchomości gruntowej o pow. 3,4195 ha. w M. gm. Ł., dla której Sąd Rejonowy w Gostyninie prowadzi księgę wieczystą nr (...) wynosi 1.164.000,00 złotych, podczas gdy opinia biegłej M. B. wyraźnie wskazuje, iż wartość ta jest możliwa do osiągnięcia jedynie przy sprzedaży nieruchomości częściami (odrębnie poszczególnych działek) a nie jako całości a co za tym idzie, że nie ma możliwości sprzedaży całej nieruchomości łącznie (wszystkich działek łącznie) za cenę 1.164.000,00 złotych, wskazując jednoznacznie, że przy założeniu łącznego zbycia wszystkich działek wartość nieruchomości jako całości wynosi 815.000,00 (osiemset piętnaście tysięcy) złotych, a także nie uwzględnienia przez Sąd przy powyższym znacznie utrudnionych możliwości faktycznych zbycia tego składnika majątkowego częściami przez uczestnika J. W. (1) jako, że jest on osobą schorowaną i starszą wiekiem,

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, polegające na błędnej w świetle zasad logicznego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego ocenie dowodów oraz braku wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego poprzez ustalenie, iż uczestnik J. W. (1), nie pracując zawodowo, będąc osobą schorowaną, w podeszłym wieku i dysponując majątkiem pieniężnym w wysokości 300 000 złotych ma możliwość dokonania spłaty innych uczestników postępowania w terminie jedynie 30 dni od daty uprawomocnienia się orzeczenia,

- art. 684 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez ustalenie niewłaściwej wartości spadku wynikające z ustalenia prawa własności nieruchomości gruntowej o pow. 3,4195ha w M. gm. Ł., dla której Sąd Rejonowy w Gostyninie prowadzi księgę wieczystą nr (...) w wysokości 1.164.000,00 złotych.

2. naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 1035 i następnne k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie co doprowadziło do ustalenia nieprawidłowej wartości spadku poprzez przyjęcie wartości prawa własności nieruchomości gruntowej o pow. 3,4195ha w M. gm. Ł., dla której Sąd Rejonowy w Gostyninie prowadzi księgę wieczystą nr (...) w wysokości 1.164.000,00 złotych,

- art. 212 § 3 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż rozłożenie spłat należnych od uczestnika J. W. (1) na raty oraz odroczenie terminu ich zapłaty nie jest niczym uzasadnione mimo wniosków uczestnika J. W. (1) przy uwzględnieniu ustalonej przez Sąd sytuacji zdrowotnej i majątkowej uczestnika J. W. (1).

Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez ustalenie wartości prawa własności nieruchomości gruntowej o pow. 3,4195ha w M. gm. Ł., dla której Sąd Rejonowy w Gostyninie prowadzi księgę wieczystą nr (...) na kwotę 815.000 złotych oraz zasądzenia od J. W. (1) na rzecz E. N. kwoty 332.201,76 zł oraz na rzecz J. K. kwoty 433.576,72 zł tytułem spłaty w stosunku do każdego z nich w dwóch równych ratach pierwsza w terminie 45 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia, druga po upływie 14 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat.

Nadto skarżący wniósł o sprostowanie punktu 1) lit. b) oraz lit. c) postanowienia zapadłego w dniu 14 listopada 2016 roku, sygn. akt I Ns 912/10 w ten sposób, że w punkcie 1 c) należy oznaczyć adres nieruchomości jako (...) 25 zamiast 23 - 25 a w punkcie 1 b) należy powierzchnię nieruchomości oznaczyć jako 3,4195 ha a nie 4,0486ha a także o ustalenie, że wnioskodawczyni i uczestnicy postępowania ponoszą koszty postępowania związane z ich udziałem w sprawie.

Wnioskodawczyni E. N. zaskarżyła postanowienie w zakresie pkt. 1 oraz pkt. 4 lit. a oraz pkt. 7 zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania w postaci:

- art. 233 § 1 k.p.c. polegające na uznaniu w sposób sprzeczny z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, iż środki zgromadzone na rachunkach bankowych stanowią łączną kwotę 1.692.823,97 zł zamiast kwoty 1.727.833,97 zł - przyznanej przez Uczestnika ad 1 bezpośrednio w toku postępowania i wynikającej ze zgromadzonej dokumentacji dowodowej;

- art. 233 § 1 k.p.c. polegające na uznaniu w sposób sprzeczny z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, iż przesunięcia majątkowe dokonane tuż przed, a nawet po śmierci spadkodawczyni nie stanowiły celowego usuwania i trwonienia majątku wspólnego;

- art. 286 k.p.c. poprzez niedopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego w przypadku powstania szeregu niewyjaśnionych wątpliwości co do treści opinii biegłej E. W. w zakresie aktualizacyjnego szacowania wartości nieruchomości położonej w R. przy ul. (...) oraz położonej w R. przy ul. (...).

Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w części tj.:

- w zakresie pkt. 1: poprzez uznanie, iż w skład majątku wspólnego J. W. (1) i A. W. wchodziły:

a. prawo własności lokalu mieszkalnego nr 2a o pow. 32,67 m² położonego w Ł. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi prowadzi księgę wieczystą nr (...), wraz ze związanym z nim udziałem w prawie własności części budynku i innych urządzeń, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli poszczególnych lokali wynoszącym (...) części oraz udziałem w prawie użytkowania wieczystego przez czas do dnia 4 kwietnia 2090 r. działki gruntu 85/2 z nieruchomości opisaney w księdze wieczystej nr (...) wynoszącym (...) części - o wartości 100.000,00 zł,

b. prawo własności nieruchomości gruntowej o pow. 4,0486 ha w M. gm. Ł., dla której Sąd Rejonowy w Gostyninie prowadzi księgę wieczystą nr (...) - o wartości 1.164.000,00 zł;

c. prawo własności nieruchomości zabudowanej o pow. 0,5929 ha położonej w R. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Pabianicach prowadzi księgę wieczystą nr (...) - o wartości 1.715.000,00 zł;

d. prawo własności nieruchomości o pow. 0,3074 ha położonej w R. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Pabianicach prowadzi księgę wieczystą nr (...) - o wartości 449.000,00 zł,

e. środki pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych w kwocie 1.727.833,97 zł oraz środki pieniężne w kwocie 426.547,20 zł pobrane i nierozliczone przez J. W. (1) oraz kwota 175.000,00 zł jako nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty J. W. (1),

f) zbiór biżuterii damskiej o wartości 30.000,00 zł.

- w zakresie pkt. 4 lit. a: poprzez zasądzenie od J. W. (1) na rzecz E. N. kwoty 638 523,27 zł, tytułem spłaty w terminie 3 dni od dnia uprawomocnienia się postanowienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na wypadek uchybienia terminowi płatności.

Jednocześnie skarżąca wniosła o zasądzenie od uczestnika ad. 1 na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych za obie instancje.

Uczestnik J. K. zaskarżył postanowienie w całości zarzucając naruszenie:

1. przepisów postępowania:

- art. 233 § 1 k.p.c. i art. 216 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez faktyczny brak oceny całości zebranego w sprawie materiału dowodowego lub też jego dowolną i jednostronną ocenę wyrażającą się brakiem dokonania jakiegokolwiek oceny składanych przez strony zeznań, a także przyjęcie, iż:

- uczestnik J. K. otrzymywał od spadkodawczyni darowizny i pomoc materialną pomimo braku istnienia jakiegokolwiek materiału dowodowego dotyczącego tej kwestii z wyjątkiem sprzecznych zeznań stron, które nie zostały w żaden sposób przez Sąd ocenione;

- spadkodawczyni musiała wiedzieć o fakcie dokonania darowizny przez uczestnika J. W. (1) na rzecz swojego syna, gdyż dysponowała pełnomocnictwem do przedmiotowego rachunku pomimo braku istnienia jakiegokolwiek dowodu na przedmiotową okoliczność, a także wobec faktu, iż w tym czasie miała już zaawansowaną chorobę nowotworową, a rachunek był prywatnym rachunkiem Uczestnika J. W. (1);

- przekazane uczestnikowi J. K. środki w kwocie 4.000 € i 6.100,00 € stanowiły darowiznę wbrew treści samych przelewów z dnia 16 i 26 czerwca 2009 roku, treści zeznań Uczestnika J. K., a także wbrew ustaleniom faktycznym samego Sądu (str. 10 uzasadnienia) zgodnie z którymi środki były przeznaczone na wspólną inwestycję;

- przelew z dnia 24 marca 2010 roku na kwotę 47,691,99 zł stanowi dodatkowe rozliczenie pomiędzy stronami pomimo braku jakiegokolwiek dowodu w tym zakresie wskazującego na okoliczność by kwota ta nie wchodziła w skład sumy

227.000,00 zł przekazanej uczestnikowi J. K. przez uczestnika J. W. (1), także wbrew zgodnym twierdzeniom stron w tym przedmiocie;

- środki pieniężne w kwocie 426.547,20 zł - pobrane przez uczestnika J. W. (1) w gotówce z rachunków stron oraz indywidualnych rachunków uczestnika i spadkodawczyni i nie rozliczone do orzekania w sprawie niniejszej zostały wydatkowane w związku z chorobą spadkobierczyni pomimo braku przedstawienia jakiegokolwiek dowodu w tej kwestii przez Uczestnika J. W. (1);

- art. 238 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 poprzez sporządzenie rażąco wadliwego uzasadnienia utrudniającego kontrolę instancyjną orzeczenia wyrażające się brakiem wskazania jakie dowody sąd uznał za wiarygodne i dlatego, brakiem wskazania podstawy dokonywanych ustaleń faktycznych w tym w zakresie dotyczącym rzekomych darowizn otrzymanych przez uczestnika J. K. w kwocie 46.519,00 zł (pomimo ustalenia przez Sąd, że środki były przeznaczone na wspólną inwestycję) i rzekomo otrzymanych już przez niego spłat w łącznej kwocie 274.691,99 zł wbrew zgodnym twierdzeniom i zeznaniom stron w tej kwestii wskazujących na kwotę 227.000,00 zł;

- art. 278 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227, art. 286 i art. 217 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez brak dopuszczenia dowodu z nowej opinii biegłego do spraw wyceny nieruchomości pomimo faktu, iż jak zostało wykazane w trakcie postępowania opinia z dnia 12 marca 2015 sporządzona przez biegłą E. W. w odniesieniu do wyceny nieruchomości położonych w R. stanowiących działki ewidencyjne (...) dla których Sąd Rejonowy w Pabianicach V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgi wieczyste nr (...) zawiera zasadnicze błędy metodologiczne i merytoryczne uniemożliwiające przyjęcie jej za podstawę rozstrzygnięcia,

- art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez orzeczenie ponad żądanie w zakresie rozstrzygnięcia odnośnie tego, iż rozliczenie uczestników na poczet spłaty dokonane do dnia orzekania objęło kwotę większą niż 227.000,00 zł wskazane przez strony;

ponadto:

- błędy w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia w sprawie wyrażające się:

- brakiem dokonania ustaleń czy darowizna dokonana przez uczestnika ad. 1 zna rzecz swojego syna była dokonana przez małżonków, czy też wyłącznie przez uczestnika ad. 1;

- brakiem ustalenia, iż środki pieniężne w kwocie 426.547,20 zł - pobrane przez uczestnika J. W. (1) w gotówce z rachunków stron oraz indywidualnych rachunków uczestnika i spadkodawczyni i nie rozliczone do dnia orzekania wchodziły w skład majątku wspólnego małżonków (tym samym spadku) wobec braku jakiegokolwiek wiarygodnej informacji na temat ich wydatkowania;

- ustaleniem, iż nieruchomość gruntowa położona w M. gmina Ł. dla której Sąd Rejonowy w Gostyninie prowadzi księgę wieczystą nr (...) ma powierzchnię 4,0486 ha podczas gdy jej powierzchnia wynosi 3,4195 ha (zgodnie z zapisami w księdze wieczystej i ustaleniami biegłego geodety);

- ustaleniem, iż uczestnik J. K. otrzymał tytułem spłaty kwotę 274.691,99 zł pomimo, iż wszystkie Strony zgodnie potwierdzały od początku niniejszego postępowania, iż kwota ta wyniosła 227.000,00 zł i jest pomiędzy nimi bezsporna,

- ustaleniem, że przelew z dnia z dnia 24 marca 2010 roku na kwotę 47.691,99 zł stanowił dodatkową kwotę spłaty na rzecz uczestnika J. K. pomimo braku jakiegokolwiek dowodu w tym zakresie, i wbrew konsekwentnym twierdzeniom stron, które nigdy nie twierdziły by poza kwotą 227.000,00 zł istniały jakiegokolwiek inne rozliczenia pomiędzy stronami dokonywane na poczet spadku;

- ustaleniem, że w skład majątku wspólnego stron wchodziły środki pieniężne w kwocie 1.662.823,97 zł w sytuacji gdy strony zgodnie twierdziły, że wynosiły one co najmniej 1.727.766,55 zł, a brak jest jednocześnie jakichkolwiek podstaw do kwestionowania podobnych twierdzeń stron;

- ustaleniem, że spadkodawczyni wiedziała i akceptowała dokonanie darowizny na rzecz syna Uczestnika J. W. (1) z dnia 14 października 2010 roku pomimo braku jakichkolwiek dowodów w tym zakresie;

2. naruszenie prawa materialnego tj.:

- art. 888 § 1 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie wyrażające się przyjęciem poglądu zgodnie z którym przekazanie środków na wspólną inwestycję z której spadkodawczyni miała otrzymać 1/3 zysków stanowi darowiznę pomimo, iż treść powołanego przepisu nie pozostawia wątpliwości, iż darowizna jest czynnością pod tytułem darmym, co tym samym wyklucza jej utożsamianie z działaniami o charakterze inwestycyjnym;

- art. 45 § 1 k.r.o. w związku z art. 45 § 3 k.r.o. poprzez jego błędne zastosowanie wyrażające się przyjęciem, iż dokonanie przez uczestnika J. W. (1) w imieniu własnym darowizny na rzecz swojego syna ze środków pochodzących z majątku wspólnego nie stanowi nakładu z majątku wspólnego na majątek osobisty uczestnika ad. 1;

Skarżący na podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. wniósł o rozpoznanie przez Sąd Odwoławczy:

- postanowienia z dnia 23 września 2015 roku w przedmiocie odmowy dopuszczenia dowodu z nowej opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości celem dokonania wyceny nieruchomości położonych w R. stanowiących działki ewidencyjne (...) dla których Sąd Rejonowy w Pabianicach V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgi wieczyste nr (...);

- postanowienia z dnia 31 października 2016 roku w przedmiocie odmowy dopuszczenia dowodu z nowej opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości celem dokonania wyceny nieruchomości położonych w R. stanowiących działki ewidencyjne (...) dla których Sąd Rejonowy w Pabianicach V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgi wieczyste nr (...) i LD (...);

W konkluzji skarżący wniósł o zamianę zaskarżonego orzeczenia poprzez:

1. ustalenie, iż w skład majątku wspólnego J. W. (1) i A. W. podlegającego podziałowi w niniejszym postępowaniu wchodzi:

a) prawo własności lokalu mieszkalnego nr (...) o powierzchni 32,67 m² położonego w Ł. przy ul. (...) dla którego Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi XVI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę nr KW (...), o wartości - 100.000,00 zł;

b) prawo własności nieruchomości gruntowej o powierzchni 3,4195 ha położonej w M. gmina Ł. dla której Sąd Rejonowy w Gostyninie prowadzi księgę wieczystą nr (...) o wartości - 1.164.000,00 zł;

c) prawo własności nieruchomości zabudowanej o powierzchni 5,929 m² położonej w R. przy ul. (...), stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Pabianicach V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr KW (...), o wartości -1.715.000,00 zł;

d) prawo własności nieruchomości niezabudowanej o powierzchni 3,074 m², stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...), położonej w R. przy ul. (...) dla której Sąd Rejonowy w Pabianicach V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr KW (...) o wartości - 449.000,00 zł;

e) środki pieniężne w kwocie 1.727.766,55 zł;

f) środki pieniężne w kwocie 426.547,20 zł - pobrane przez uczestnika J. W. (1) w gotówce z rachunków stron oraz indywidualnych rachunków uczestnika i spadkodawczyni i nie rozliczone do dnia dzisiejszego;

g) majątek przedsiębiorstwa (...) s.c. o wartości 24.000,00 zł;

2. ustalenie, że w skład spadku po zmarłej A. W. wchodzi:

a) udział wynoszący 1/2 w majątku wspólnym małż. W. opisanym w pkt. 1 powyżej;

b) biżuteria złota o wartości 30.000,00 zł;

3. ustalenie, że do spadku dolicza się wartość darowizny na podstawie art. 1039 § 1 k.c. i art. 1042 k.c. w postaci lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w Ł. przy ul. (...) o wartości 215.000,00 zł według stanu na 28 czerwca 1989 roku;

4. ustalenie, że J. W. (1) dokonał podlegającego rozliczeniu nakładu w kwocie 175.000 zł z majątku wspólnego małżonków na majątek osobisty uczestnika J. W. (1) w postaci darowizny uczestnika na rzecz jego syna - J. W. (2) z dnia 14 października 2009 roku;

5. dokonanie działu spadku po zmarłej A. W. oraz podziału majątku wspólnego małżonków W. poprzez:

a) przyznanie składników określonych w pkt. 1. a, c, d, e, f i g oraz 2. b na rzecz uczestnika J. W. (1);

b) przyznanie na rzecz uczestnika J. K. części składnika określonego w pkt. 1. b, poprzez przyznanie na wyłączną własność uczestnika działek nr (...);

c) przyznanie na rzecz uczestnika J. W. (1) składnika określonego w pkt. 1. b, w pozostałej części tj. z uwzględnieniem pkt. 5. b powyżej;

d) nakazanie uczestnikowi J. W. (1) wydania nieruchomości opisanych w pkt. 3. b powyżej uczestnikowi J. K.;

e) zasądzenie od uczestnika J. W. (1) na rzecz uczestnika J. K. tytułem spłaty kwoty - 641.643,96 zł w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku opóźnienia w płatności;

f) zasądzenie od uczestnika J. W. (1) na rzecz wnioskodawczyni E. N. kwoty-655.218,96 zł w terminie 7 dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wraz z odsetkami ustawowymi w przypadku opóźnienia w płatności.

Ponadto skarżący wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego do spraw wyceny nieruchomości na okoliczność ustalenia wartości nieruchomości położonych w R. stanowiących działki ewidencyjne (...), dla których Sąd Rejonowy w Pabianicach V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgi wieczyste nr (...); a także o zasądzenie na rzecz uczestnika J. K. kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacje złożone przez wnioskodawczynię i uczestników postępowania są po części zasadne, jednakże każda w innym zakresie, co zostanie omówione poniżej.

W pierwszej kolejności należy się odnieść do zarzutów naruszenia prawa procesowego, które podnieśli skarżący albowiem prawidłowo ustalony stan faktyczny i oceniony według reguł zawartych w przepisie art. 233 § 1 k.p.c. determinuje kierunek dalszych rozważań. Ocena zasadności naruszenia prawa materialnego może być dokonana dopiero po stwierdzeniu, że ustalenia stanowiące podstawę faktyczną zaskarżonego orzeczenia zostały dokonane zgodnie z przepisami prawa procesowego.

Sąd Okręgowy uznając za zasadny zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w części dokonał odmiennych ustaleń faktycznych od Sądu Rejonowego. Ponadto należy podnieść, że w części podzielił ustalenia stanu faktycznego poczynione przez Sąd I instancji i przyjął je za własne.

W pierwszej kolejności Sąd II instancji omówi te ustalenia Sądu meriti, które są błędne, sprzeczne z zebrany materiałem dowodowym, nie są pełne i wymagają bądź to korekty bądź uzupełnienia.

Należy podnieść, że błędnie Sąd Rejonowy ustalił, iż nieruchomości położona w M. gmina Ł., dla której to Sąd Rejonowy w Gostyninie prowadzi księgę wieczystą o nr (...) ma powierzchnię 4,0486 ha, podczas gdy jej powierzchnia wynosi 3,4195 ha i składa się ona z działek o nr ewidencyjnych 112/7, 112/8, 112/9, 112/10, 112/11, 112/12, 112/13, 112/14, 112/15, 112/16, 112/17, 112/18, 112/19, 112/20, 112/20, 112/21, 112/22, 112/23, 112/24. Okoliczność ta znajduje potwierdzenie w aktualnym stanie księgi wieczystej (...) sprawdzonym przez Sąd Okręgowy w systemie elektronicznym, jak również w opinii biegłego geodety k. 877-879, wypisie z rejestru gruntów k.899-901 i wyrysie z mapy ewidencyjnej k. 902. Dlatego też w tym zakresie uznając za zasadne apelacje wnioskodawczyni i obu uczestników postępowania Sąd Okręgowy zmienił w punkcie II postanowienia powierzchnię nieruchomości położonej w M.. Uznając zaś za zasadny wniosek uczestnika postępowania J. K. co do podziału tejże nieruchomości w naturze i wydzielenia mu w wyniku działu spadku działek (...) dokonał uszczegółowienia zapisu w postanowieniu w punkcie II poprzez wskazanie o jakich numerach ewidencyjnych wchodzi działki w skład nieruchomości położonej w M.. Motywy jakimi Sąd Okręgowy się kierował dokonując podziału tejże nieruchomości w naturze zostanie omówiona poniżej przy okazji omawiania zarzutów apelacyjnych uczestnika J. K. dotyczących naruszenia prawa materialnego.

Sąd I instancji wadliwie również ustalił, że uczestnik J. K. otrzymał od J. W. (1) oprócz kwoty 227 000zł dodatkowo kwotę 47 691,99zł. Należy podnieść, że nigdy J. W. (1) nie twierdził, że oprócz kwoty 227 000zł przekazał uczestnikowi J. K. po śmierci spadkodawczyni dodatkowo kwotę 47 691,99zł . Powyższa kwota stanowiła część składową kwoty 227 000 zł i uczestnik J. W. (1) składając dowód przelewu w/w kwoty (k. 758) przy piśmie procesowym (k. 741-745) wyraźnie wskazywał w nim, że kwotę 227 000 zł przekazał uczestnikowi po śmierci spadkodawczyni i taką kwotę przyjmował do dalszych wyliczeń schedy spadkowej uczestnika. W tym zakresie okazała się zasadna apelacja uczestnika J. K. jak i w zakresie nie uwzględnienia jako składnika majątkowego małżonków A. W. i J. W. (1) w postaci majątku spółki cywilnej (...), którą to spółkę małżonkowie razem prowadzili. Wszyscy uczestnicy byli zgodni, iż majątek spółki wynosi 24 000zł, ponadto okoliczność ta była potwierdzona informacją głównej księgowej (k.822). Dlatego też uznając apelację uczestnika J. K. za zasadną Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił, iż w skład majątku dorobkowego małżonków W. wchodził majątek spółki (...) w kwocie 24 000zł, co znalazło odzwierciedlenie w punkcie III. podpunkt 1 tiret drugi postanowienia.

Sąd Rejonowy popełnił błąd rachunkowy w obliczeniu sumy środków pieniężnych, które uwzględnił w postanowieniu jako składnik majątkowy A. W. i J. W. (1). Przedmiotowy błąd miał znaczenie dla późniejszych rozliczeń. Sąd I instancji błędnie zsumował środki pieniężne na rachunkach bankowych wskazane w treści postanowienia i przyjął, że środki te stanowią łącznie kwotę 1 162 823,97 zł gdy faktyczna wysokość tychże środków wynosi 1 662 823,97 zł. Należy stwierdzić, że środki w Banku (...) S.A wynosiły razem 326 776,37zł (zaświadczenie k. 24), środki w (...) SA wynosiły razem 67,60zł (zaświadczenie k. 25 i 26), zaś środki w Banku (...) SA uwzględnione w postanowieniu wynosiły razem 1 335 980,00zł (zaświadczenia k. 27, 233, 234, 235, 236, 237). W zakresie błędnych wyliczeń matematycznych Sądu I instancji apelacje wnioskodawczyni i uczestnika J. K. były zasadne.

Należy podnieść, że ustalenia Sądu Rejonowego poczynione w uzasadnieniu postanowienia kończącego postępowanie w sprawie co do wysokości środków pieniężnych stanowiących majątek wspólny małżonków W. znajdują potwierdzenie w dokumentach bankowych przyjętych przez Sąd Rejonowy za podstawę ustaleń. Sąd I instancji wnikliwie zanalizował historie rachunków bankowych i operacje wykonywane na tych rachunkach przez J. W. (1), w tym wypłaty środków, likwidowanie lokat i ich ponowne zakładanie. Jednakże Sąd Rejonowy pomimo poczynienia prawidłowych ustaleń w uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia, że w skład majątku dorobkowego A. W. i J. W. (1) wchodzi środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym w Banku (...) S.A. nr (...) dodatkowo w wysokości 450.000 zł, które stanowiły zasilenie zlikwidowanych następnie lokat nr (...), (...), (...) (k. 8 wers 4 od góry

uzasadnienia) nie uwzględnił przedmiotowej kwoty w postanowieniu kończącym postępowanie w sprawie. Dlatego też w tym zakresie Sąd Okręgowy przedmiotową kwotę uwzględnił w postanowieniu w punkcie III podpunkt 1. tiret pierwszy. Dowód wchodzenia tejże kwoty w skład majątku dorobkowego małżonków W. wynika wprost z opisu transakcji na koncie w Banku (...) o nr PL (...) (k. 91-92v), kiedy to w dniu śmierci spadkodawczyni została wypłacona kwota 450 000zł i przekazana na zasilenie lokat J. W. (1) w kwotach 150 000 zł, 200 000zł i 100 000zł, założonych tego samego dnia jako lokaty terminowe o nr : (...) - 150 000zł, (...) – 200 000zł i (...) -100 000zł (informacja z Banku (...) SA k. 316). Co prawda apelacje wnioskodawczyni i uczestnika J. K. dotyczyły kwoty 426 547,20zł jednakże zarówno wnioskodawczyni jak i uczestnik postępowania podnosili, że przedmiotem podziału powinny być środki finansowe zgromadzone na rachunkach bankowych w kwocie 1 717 833,97 zł plus środki pieniężne w kwocie 426 547,20 zł pobrane przez uczestnika J. W. (1), co łącznie dawało kwotę do rozliczenia 2 154 381,17zł. Natomiast ustalenia Sądu Okręgowego po ich uzupełnieniu, iż w skład majątku dorobkowego małżonków W. wchodzi dodatkowo kwota 450 000zł oprócz środków pieniężnych w kwocie 1 662 823,97zł, nie powodują wyjścia ponad żądanie objęte apelacjami wnioskodawczyni i uczestnika J. K., bowiem kwota środków pieniężnych przyjęta do rozliczenia przez Sąd Okręgowy wynosi 2 112 823,97 zł zaś wnioskodawczyni i uczestnik żądali rozliczenia kwoty 2 154 381,17zł. Dlatego też Sąd Okręgowy uznając za zasadne w tym zakresie apelacje wnioskodawczyni i uczestnika postępowania J. K. zmienił zaskarżone postanowienie i orzekł jak w punkcie III podpunkt 1 tiret jeden.

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy podzielił ustalenia stanu faktycznego poczynione przez Sąd I instancji i przyjął je za własne.

Dalsza część rozważań prawnych będzie dotyczyła zarówno oceny prawidłowości ustaleń faktycznych jak i właściwego zastosowania norm prawa materialnego przez Sąd meriti , gdyż obie te oceny są ściśle ze sobą związane i nie sposób dokonać ich odrębnie. Prawidłowe są ustalenia Sądu I instancji, iż spadkodawczyni i jej mąż J. W. (1) dokonywali wspólnie darowizn na rzecz dzieci spadkodawczyni tj. na rzecz wnioskodawczyni i uczestnika J. K. jak i na rzecz syna J. W. (1).

Jeżeli chodzi o darowizny czynione przez spadkodawczynię i J. W. (1) na rzecz uczestnika J. K. w kwocie 46 519zł to prawidłowo Sąd I instancji ustalił, że w/w kwota stanowiła w istocie darowiznę a nie środki przeznaczone dla uczestnika na wspólną razem ze spadkodawczynią inwestycję, bowiem brak jest poza twierdzeniami samego uczestnika dowodów na to, że powyższa kwota była inwestycją spadkodawczyni i jej męża, a nie była darowizną. Ponadto z samych tytułów przelewów wykonanych przez J. W. (1) wynika, że były to środki przekazane J. K. pod tytułem „koszty utrzymania syna” (polecenia przelewów k. 756, 757). Według Sądu Najwyższego , przez "darowiznę" (art. 1039 § 1 KC), należy rozumieć wszelkie przysporzenia dokonane pod tytułem darmym, które za życia spadkodawcy przeszły z jego majątku do majątku spadkobiercy i stały się własnością tego ostatniego. Zaliczeniu podlegają więc także inne korzyści, jakie nieodpłatnie otrzymał spadkobierca od spadkodawcy (post. SN z 9.12.2010 r., III CSK 39/10, L.). W kolejnym orzeczeniu potwierdzono, że użyte w art. 1039 § 1 KC określenie "darowizna" nie oznacza tylko przysporzenia w ramach umowy darowizny, ale należy przez to rozumieć wszelkie przysporzenia dokonane pod tytułem darmym, chyba że chodzi o przysporzenia, o których mowa w art. 1039 § 3 KC, lub świadczona korzyść nie jest wymierna, przybierając postać pracy lub usługi dokonywanej w ramach pomocy w rodzinie, na przykład polega na pomocy rodzinnej w formie pracy przy rozbudowie domu (post. SN z 23.11.2012 r., I CSK 217/12, L.). Sąd Okręgowy podziela wyrażone w powyżej cytowanych orzeczeniach Sądu Najwyższego poglądy i przyjmuje je za własne. Dlatego też z powodu braku dowodów, iż kwoty przekazane przez spadkodawczynię i jej męża nie były darowiznami na rzecz uczestnika, należało uznać za prawidłowe w tym zakresie ustalenia Sądu Rejonowego, zaś apelację uczestnika J. K. za niezasadną.

Wnioskodawczyni nie kwestionowała, że otrzymała od matki i jej męża darowizny w postaci mieszkania o wartości 204 900zł i środki finansowe w łącznej kwocie 57 685,95zł, co łącznie dało kwotę 262 585,95zł.

Jednakże Sąd Rejonowy dokonując zaliczenia darowizn uczynionych przez spadkodawczynię na rzecz wnioskodawczyni i uczestnika postępowania J. K. niewłaściwie zastosował prawo materialne, którego naruszenie Sąd Okręgowy bierze pod uwagę z urzędu. Sąd I instancji wbrew treści art. 1039§1 k.c. zaliczył na poczt schedy spadkowej

nie tylko darowiznę otrzymaną od spadkodawczyni ale też darowiznę otrzymaną od uczestnika J. W. (1). Należy podnieść, że wszystkie darowizny dokonywane przez spadkodawczynię na rzecz jej dzieci były również dokonywane przez jej męża J. W. (1) i pochodziły z majątku dorobkowego małżonków W.. Dlatego też Sąd Rejonowy winien dokonać zaliczenia na poczet schedy spadkowej wnioskodawczyni połowę otrzymanej przez nią darowizny tj. kwotę 131 292,98zł (262 585,95 :2), zaś na poczet schedy spadkowej uczestnika J. K. kwotę 23 259,50zł (46 519 : 2). Dlatego też w tym zakresie Sąd Okręgowy dokonał stosownej korekty z urzędu.

Ponadto należy podnieść, że zaliczenie darowizny lub zapisu windykacyjnego nie wpływa na skuteczność otrzymanego przysporzenia, nie zmienia udziału spadkowego, a także nie reformuje zasad odpowiedzialności za długi spadkowe. Czynność ta polega na przeprowadzeniu operacji rachunkowej w sposób określony w art. 1042 § 1 k.c.. Najpierw więc wartość darowizn i zapisów windykacyjnych podlegających zaliczeniu doliczana jest do spadku lub udziału w spadku, który podlega podziałowi. Po określeniu w taki sposób wartości majątku spadkowego oblicza się schedę spadkową przypadającą każdemu ze współspadkobierców obowiązanych do zaliczenia. Na koniec każdemu z tych spadkobierców zalicza się na poczet jego schedy spadkowej wartość darowizny lub zapisu windykacyjnego podlegających zaliczeniu. W efekcie do schedy spadkowej powinna być doliczona darowizna na rzecz wnioskodawczyni w kwocie 131 292,98 zł a nie w kwocie 262 585,95 zł i darowizna na rzecz uczestnika w kwocie 23 259,50 zł a nie w kwocie 46 519 zł i następnie zaliczone odpowiednio te darowizny na poczet ich sched spadkowych.

Niezasadne były apelacje wnioskodawczyni i uczestnika postępowania co do rozliczenia tym postępowaniu darowizny dokonanej przez małżonków W. na rzecz syna J. W. (1) w kwocie 175 000zł. Należy podnieść, że brak jest podstaw do twierdzeń, że spadkodawczyni nie wiedziała o przedmiotowej darowiznie ze względu na swój stan zdrowia. Sądowi nie zostały na powyższe okoliczności zaprezentowane żadne dowody, z których wynikałoby, że spadkodawczyni nie wiedziała o przedmiotowej darowiznie. Z samej okoliczności, że spadkodawczyni cierpiała na chorobę nowotworową nie można wnioskować, że nie wiedziała o czynionej na rzecz syna męża darowiznie. Analizując okoliczności spawy wynika zupełnie co innego, a mianowicie, że małżonkowie W. czynili darowizny na rzecz swoich dzieci za swoją wzajemną zgodą. Wynika to zarówno z umowy darowizny mieszkania na rzecz wnioskodawczyni, kiedy to J. W. (1) uczynił darowiznę na rzecz swojej pasierbicy udziału w przedmiotowym mieszkaniu, jak również z okoliczności, że to on sam dokonywał przelewów środków pieniężnych na rzecz dzieci spadkodawczyni. Ponadto brak jest podstaw, aby do powyższego stanu faktycznego zastosować normę art. 45 § 3 k.r.o i uznać, że darowizna uczyniona przez małżonków W. jest długiem jednego z małżonków (J. W. (1)), który został zaspokojony z majątku wspólnego. Należy przypomnieć, że małżonkowie W. mogli swobodnie dysponować swoim majątkiem i czynić darowizny na rzecz dowolnych osób lub instytucji.

Dlatego też apelacje wnioskodawczyni i uczestnika w tym zakresie podlegały jako niezasadne oddaleniu.

Co się zaś tyczy zarzutów podniesionych przez wnioskodawczynię i uczestnika postępowania J. K. sprowadzających się co do naruszenia art. 286 k.p.c. 278 §1 k.p.c. , 227 k.p.c. i 217 k.p.c. poprzez brak dopuszczenia dowodu z nowej opinii biegłego do spraw wyceny nieruchomości położonych w R. składających się z działek (...) należy uznać je za niezasadne. Opinia sporządzoną przez biegłą E. W. jest aktualna (aktualizacja pochodzi z października 2016r.) poza tym jasna i czytelna. Wnioskodawczyni i uczestnik postępowania J. K. twierdząc, że opinia tej biegłej jest nierzetelna i błędna metodologicznie odwołują się do opinii biegłej B. L., która sporządzała również opinię na zlecenie Sądu I instancji w czerwcu 2012 roku, zaś transakcje przyjęte do porównań pochodziły z lat 2009 -2011. Ponadto nieruchomości wzięte do porównań przez biegłą L. pochodziły również z terenu miasta Ł. (pięć sztuk nieruchomości porównawczych), a należy podnieść, że wyceniana nieruchomość leży poza Ł.. Zarówno data sporządzenia opinii jak i położenie nieruchomości porównawczych miały przełożenie na wycenę nieruchomości i spowodowały jej zawyżenie względem jej aktualnej wartości.

Co się zaś tyczy opinii sporządzonej przez biegłą E. W. to należy stwierdzić, że biegła wydając pisemną opinię jak i ustną uzupełniającą wyjaśniła przyjętą przez siebie metodologię wyceny i ją uzasadniła. Podała, że zastosowała jednostkę porównawczą w postaci ceny metra kwadratowego powierzchni użytkowej budynku, cena za metr kwadratowy pozwala uchwycić rzeczywistą wartość nieruchomości przy różnym metrażu. Ponadto pod uwagę wzięła,

iż przedmiotem wyceny był duży budynek wykończony w latach dziewięćdziesiątych, który obecnie nie spełnia jakości materiałów i wykończenia wnętrz, jego forma w postaci rezydencji nie jest obecnie poszukiwana. Obecnie poszukuje się nowoczesnych rozwiązań architektonicznych: domów budowanych na przyziemiu z bezpośrednim wyjściem na ogród i wysokim standardem wykończenia wnętrz. Ponadto biegła wyjaśniła, iż dla wartości rynkowej budynku nie ma znaczenia ilość stanowisk w garażu. Garaż oczywiście ma wartość, ma również swoje zużycie jak budynek w ogóle, jednakże nie ma znaczenia dla wartości nieruchomości. Wycenianego domu nie można dzisiaj traktować jako rezydencji, dzisiaj przy rezydencjach stawia się duże garaże o pow. 50 – 100 m². Podobieństwo nieruchomości porównawczych wynikało z tego, że budynki mieszkalne zlokalizowane były w lokalizacji bliskiej i dalszej, jednakże nie obejmowały terenu miasta Ł.. Ponadto biegła podała, że obecnie rynek jest w stagnacji, duże obiekty są ciężko zbywalne i dlatego ceny są niższe.

Jak wynika z treści art. 154. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 2147) to rzeczoznawca majątkowy dokonuje wyboru właściwego podejścia oraz metody i techniki szacowania nieruchomości. Sposób wyceny jest jednakże limitowany przepisami prawa: biegły powinien wziąć pod uwagę cel wyceny, rodzaj i położenie nieruchomości, przeznaczenie w planie miejscowym, stan nieruchomości oraz dostępne dane o cenach, dochodach i cechach nieruchomości podobnych. Rzeczoznawca musi też wziąć pod uwagę szczegółowe zasady wyceny, wskazane w aktach wykonawczych, wydanych na podstawie delegacji ustawowej z art. 159 tej ustawy. Biorąc pod uwagę powyższe należy stwierdzić, że przedstawiona opinia przez biegłą E. W. zawiera w sobie wszystkie aspekty o których mowa powyżej i biegła odpowiedziała na wszystkie wątpliwości zgłoszone przez strony, co nastąpiło w ustnej uzupełniającej opinii (k. 735-737). Należy podnieść, że Sąd nie jest obowiązany dążyć do takiego stanu, żeby strony zgadzały się ze złożoną opinią. Wystarczy, że opinia jest przekonująca dla sądu, który ocenia, czy biegły wyjaśnił wątpliwości zgłoszone przez stronę. Dlatego też brak było podstaw do przeprowadzania na etapie postępowania apelacyjnego dowodu z opinii innego biegłego d/s szacunku nieruchomości i apelacje wnioskodawczyni i uczestnika postępowania J. K. w tym zakresie okazały się niezasadne.

Ponadto niezasadny był wniosek uczestnika J. K. zawarty w apelacji aby Sąd Okręgowy ustalił, że w skład spadku po A. W. wchodzi całość biżuterii w kwocie 30 000zł. Bliżej uczestnik postępowania nie uzasadnił swojego stanowiska, jednakże należy uznać biorąc pod uwagę wartość tejże biżuterii, iż stanowiła ona majątek dorobkowy małżonków W. i prawidłowe w tym zakresie były ustalenia Sądu Rejonowego. Ponadto uczestnik postępowania nie przedstawił żadnych dowodów na okoliczność, iż przedmiotowa biżuteria stanowiła majątek osobisty zmarłej A. W..

Zgodnie z treścią art. 1037 § 1 k.c., dział spadku może nastąpić bądź na mocy umowy między wszystkimi spadkobiercami, bądź na mocy orzeczenia sądu na żądanie któregośkolwiek ze spadkobierców. Stosownie do treści art. 1035 k.c., jeżeli spadek przypada kilku spadkobiercom, do wspólności majątku spadkowego oraz do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych. Jak stanowi art. 210 zd. 1. k.c., każdy ze współwłaścicieli może żądać zniesienia współwłasności. Jeżeli zniesienie współwłasności następuje na mocy orzeczenia Sądu, wartość poszczególnych udziałów może zostać wyrównana dopłatami bądź Sąd może orzec spłatę w przypadku przyznania całej rzeczy na wyłączną własność jednego albo niektórych ze współwłaścicieli (art. 212 § 1 i 2 k.c.). Ponadto przepis art. 211 k.c. stanowi, że każdy ze współwłaścicieli może żądać, ażeby zniesienie współwłasności nastąpiło przez podział rzeczy wspólnej, chyba, że podział byłby sprzeczny z przepisami ustawy lub ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem rzeczy albo, że pociąga ze sobą istotną zmianę rzeczy lub znaczne zmniejszenie jej wartości.

Zasadna okazała się apelacja uczestnika postępowania J. K. w zakresie naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 211 k.c. i uznania, że podział fizyczny nieruchomości położonej w M. byłby rażąco sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem nieruchomości (zwłaszcza możliwością przeznaczenia jej pod zabudowę mieszkaniową) i oznaczałby jej istotną, nieodwracalną zmianę mogącą wpłynąć na znaczne zmniejszenie jej wartości. O ile bowiem operat szacunkowy zdaniem Sądu I instancji dotyczący nieruchomości zastrzegł, że wartość nieruchomości – przy zbywaniu poszczególnych działek – byłaby nawet wyższa niż przy zbyciu całej nieruchomości, to jednak nie bazował na analizie wariantu wyodrębnienia poszczególnych grup działek, do czego de facto sprowadzałyby się uwzględnienie

propozycji podziału zgłoszonej przez J. K.. Zdaniem Sądu Rejonowego pozostawienie pozostałych działek, a właściwie pozostałych grup działek, J. W. (1) byłoby dla niego szczególnie niekorzystne z punktu widzenia zarówno przeznaczenia inwestycyjnego, jak i ewentualnego zamiaru ich dalszej sprzedaży.

Tak dokonana ocena przez Sąd Rejonowy jest sprzeczna z art. 211 k.c., który wskazuje w jaki sposób winien nastąpić sądowy sposób zniesienia współwłasności jeżeli jest możliwy podział rzeczy wspólnej. Należy podnieść, że podstawowym sposobem zniesienia współwłasności (tak post. SN z 9.9.2011 r., I CSK 674/10, L.), preferowanym przez ustawodawcę (tak post. SN z 5.2.2010 r., III CSK 195/09, L.; post. SN z 16.11.2011 r., V CSK 478/10, L.; post. SN z 20.1.2016 r., V CSK 252/15, L.), jest podział fizyczny rzeczy wspólnej, jako najbardziej sprawiedliwy i pożądany. Dlatego też jeżeli zniesienie współwłasności następuje z mocy orzeczenia sądu, sąd powinien przede wszystkim brać pod uwagę ten sposób wyjścia ze współwłasności, chyba że współwłaściciele żądają przyznania rzeczy wspólnej jednemu z nich w zamian za spłaty albo sprzedaży stosownie do przepisów k.p.c.. W braku takich żądań sąd powinien ustalić, czy istnieje fizyczna i prawna możliwość podziału, a dopiero gdy podział nie jest dopuszczalny, znieść współwłasność w inny sposób (por. np. post. SN z 30.10.1978 r., III CRN 214/78, L.; post. SN z 19.1.2001 r., V CKN 1436/00, L.; post. SN z 8.10.2009 r., II CK 2/09, L.; post. SN z 5.2.2010 r., III CSK 195/09, L.).

Prawidłowo Sąd I instancji ustalił, że podziałowi fizycznemu nie sprzeciwiały się przepisy art. 93 ust. 1 u.g.n. (nieruchomość jest objęta planem zagospodarowania przestrzennego i przeznaczona pod zabudowę mieszkaniową) i art. 95 pkt 3 u.g.n. (własność nieruchomości nabyta została przez wnioskodawczynię i uczestników w drodze spadkobrania). Aktualnie obowiązujące ograniczenia możliwości podziału nieruchomości rolnych wynikające z przepisów ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 803) nie znajdowały w tej sprawie zastosowania z uwagi na dyspozycję art. 12 ustawy z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2016 r., poz. 585) i art. 3 ustawy z dnia 6 lipca 2016 r. o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz ustawy o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2016 r., poz. 1159).

Dlatego też brak było podstaw do odmowy dokonania podziału nieruchomości położonej w M. w naturze poprzez jej fizyczny podział, tym bardziej, że nieruchomość została podzielona na mniejsze działki z dostępem do drogi publicznej. Nieuzasadnione były twierdzenia Sądu Rejonowego, że podział fizyczny nieruchomości położonej w M. byłby rażąco sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem nieruchomości (zwłaszcza możliwością przeznaczenia jej pod zabudowę mieszkaniową) i oznaczałby jej istotną, nieodwracalną zmianę mogącą wpłynąć na znaczne zmniejszenie jej wartości.

Należy podnieść, że nieruchomość ówczesnie stanowiąca działkę (...) jeszcze za życia spadkodawczyni na jej wniosek i męża została podzielona na mniejsze działki o nr ewidencyjnych: 112/6, 112/7, 112/8, 112/9, 112/10, 112/11, 112/12, 112/13, 112/14, 112/15, 112/16, 112/17, 112/18, 112/19, 112/20, 112/20, 112/21, 112/22, 112/23, 112/24 i został zmieniony plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Ł. dla działki o nr ewidencyjnym 112/2, która to działka po podziale została przeznaczona na cele zabudowy mieszkaniowej, zaś zostały wykluczone funkcje: składowe, produkcyjne oraz gospodarcze związane z gospodarstwem rolnym (uchwała Rady Gminy Ł. k. 836-8840). Ponadto jak wynika z opinii biegłego geodety (k. 877-889) podział działki (...) został dokonany zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego, nowo powstałe działki poprzez działkę (...) stanowiącą obecnie własność Gminy Ł. mają dostęp do drogi publicznej i przyznanie w wyniku działu spadku po A. W. uczestnikowi J. K. zgodnie z jego wnioskiem działek (...) o łącznej powierzchni 0,4923ha i o łącznej wartości 177 475,00 zł, nie jest sprzeczne ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem nieruchomości. Każda z nowo powstałych działek o nr (...) przedstawiona na wyrysie z mapy ewidencyjnej (k. 902) ma jednakowy dostęp do drogi publicznej i każda z tych działek może być przedmiotem obrotu. Również biegła d/s szacunku nieruchomości odrębnie wyceniała każdą z działek, określała każdej działki indywidualną jej cenę, biorąc pod uwagę jej walory, kształt, położenie, powierzchnię. To wpłynęło na różną cenę za metr kwadratowy poszczególnych działek, co znajduje odzwierciedlenie w opinii biegłej (opinia k. 437-459). Nie wiadomo w oparciu o jakie dane Sąd ustalił, że uczestnik żąda przyznania mu najatrakcyjniejszych działek, bowiem nie wynika to z opinii biegłej d/s szacunku nieruchomości, działki te mają taki sam współczynnik korygujący jak działki (...). Ponadto twierdzenia Sądu meriti o utracie wartości nieruchomości przy jej podziale fizycznym są nieuzasadnione

i nieoparte żadnymi dowodami. Sąd Rejonowy ustalając wartość nieruchomości w M. na kwotę 1 164 000 zł przy założeniu możliwości zbycia odrębnie poszczególnych działek wchodzących w skład tejże nieruchomości i uzyskania wyższej ceny, sam sobie zaprzecza i jest niekonsekwentny twierdząc, że wydzielenie działek dla uczestnika J. K. obniży w znaczący sposób wartość tejże nieruchomości.

Ponadto nie może mieć żadnego znaczenia przy odmowie zniesienia współwłasności poprzez jej fizyczny podział okoliczność, że do tej pory nieruchomością zajmował się uczestnik postępowania J. W. (1), jak również okoliczność, że uczestnik J. K. mieszka w Austrii.

Należy mieć na względzie, że przedmiotowe działki zostały po to podzielone aby je zbyć odrębnie i uzyskać wyższą cenę, co znajduje potwierdzenie w opinii biegłej d/s szacunku nieruchomości. Mając na względzie, że apelacja uczestnika J. K. co do nie zastosowania przez Sąd I instancji podziału nieruchomości w naturze jest zasadna i dlatego Sąd Okręgowy zmienił w tym zakresie rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego i orzekł jak w punkcie III podpunkt 3 lit. a postanowienia.

O nakazaniu wydania J. W. (1) uczestnikowi J. K. przyznanych mu działek Sąd Okręgowy orzekł w punkcie III podpunkt 6. postanowienia na podstawie art. 624 k.p.c.

Niezasadny okazał się zarzut apelacyjny uczestnika postępowania J. W. (1) co do wadliwego ustalenia wartości nieruchomości położonej w M. na kwotę 1 164 000zł, bowiem jak wynika z opinii biegłej d/s szacunku nieruchomości przy sprzedaży odrębnie poszczególnych działek właśnie taka kwota jest możliwa do uzyskania w wyniku sprzedaży poszczególnych działek. Brak jest podstaw do przyjmowania wartości tej nieruchomości na poziomie 815 000 zł jako wartości przy założeniu zbycia wszystkich działek, bowiem nieruchomość została podzielona w celach sprzedaży poszczególnych działek, aby uzyskać wyższą cenę. Wartość tej nieruchomości jest wyznaczona ceną rynkową jaką można uzyskać z jej sprzedaży, a możliwa cena do uzyskania wyrażona jest kwotą 1 164 000 zł. Ponadto to sam uczestnik postępowania podnosił, że w przypadku podziału tej nieruchomości pomiędzy wnioskodawczynię i uczestnika postępowania J. K., nieruchomość ta ma zaniżoną cenę i jest wyższa od kwoty 1 164 000zł. Tak więc obecne twierdzenia uczestnika o niższej wartości tejże nieruchomości nie znajdują uzasadnienia, a jego stanowisko co do wartości nieruchomości zależy w efekcie od tego komu ewentualnie przypadłaby w wyniku działu spadku ta nieruchomość. Brak jest podstaw do przyjęcia innej wartości nieruchomości, również z jeszcze jednego względu a mianowicie Sąd Okręgowy uznał jak już podniesiono, iż możliwy jest podział fizyczny tejże nieruchomości, bowiem uczestnik postępowania J. K. był zainteresowany uzyskaniem w wyniku działu spadku części nieruchomości, zaś podział nie byłby sprzeczny z przepisami ustawy ani nie byłby sprzeczny ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem nieruchomości ani nie pociągałaby istotnej zmiany nieruchomości ani też znacznie nie zmniejszałby wartości tejże nieruchomości, dlatego też Sąd dokonał jej podziału fizycznego i w rozliczeniach uwzględnił wartości poszczególnych działek przyznanych uczestnikowi.

W pozostałym zakresie również nie była zasadna apelacja uczestnika J. W. (1). Sąd Rejonowy dokonując oceny czy zachodzą podstawy do rozłożenia spłat należnych wnioskodawczyni i uczestnikowi J. K. nie naruszył ani art. 233 § 1 k.p.c. ani też art. 212 § 3 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. Prawidłowo ocenił możliwości finansowe uczestnika J. W. (1), któremu w wyniku podziału majątku wspólnego z A. W. i działu spadku i tylko w zakresie środków pieniężnych przypadnie kwota ponad 1 300 000zł , bez uwzględnienia pozostałych składników majątkowych. Ponadto uczestnik postępowania ze względu na toczące się od wielu lat niniejsze postępowanie powinien mieć świadomość konieczności dokonania spłat na rzecz wnioskodawczyni i uczestnika J. K. i zabezpieczenia na ten cel środków. Nie bez znaczenia jest też okoliczność, iż uczestnik postępowania otrzymuje stałe dochody w postaci emerytury w kwocie ok. 2600 zł, posiada więc środki na bieżące utrzymanie. Okoliczność, że uczestnik postępowania obecnie twierdzi, iż nie posiada środków finansowych na spłaty, nie może odnieść zamierzonego skutku tym bardziej, że uczestnik miał wiele lat aby przygotować się do spłat i prowadzić rozsądne gospodarowanie środkami finansowymi. Obecnie uczestnicy oczekujący od wielu lat na spłaty nie mogą ponosić negatywnych konsekwencji jego działań.

Po uwzględnieniu powyżej opisanych zarzutów apelacyjnych i po uwzględnieniu z urzędu naruszenia przez Sąd Rejonowy prawa materialnego w postaci art. 1039 §1 k.c., jak i po korekcie błędów matematycznych Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie dokonując własnych wyliczeń, które zostaną przedstawione poniżej.

Po uwzględnieniu zarzutu J. K., iż w skład majątku wspólnego wchodzi majątek spółki (...) w kwocie 24 000zł i po uwzględnieniu zarzutu wnioskodawczyni i uczestnika J. K., i po ustaleniu przez Sąd Okręgowy, iż środki pieniężne nie uwzględniają wypłaty dokonanej przez J. W. (1) ze wspólnego konta w kwocie 450 000zł i po korekcie błędu matematycznego Sąd II instancji ustalił, iż majątek dorobkowy małżonków W. wynosi 4 877 823,97zł. Składają się na niego : nieruchomości o wartości ustalonej przez Sąd Rejonowy w kwocie 2 711 000 zł, środki pieniężne w kwocie 2 112 823,97zł (1 662 823,97 + 450 000), majątek spółki (...) w kwocie 24 000zł i biżuteria w kwocie 30 000zł. Z tak wyliczonej wartości majątku dorobkowego małżonków W. scheda spadkowa po A. W. wynosi jego połowę i stanowi kwotę 2 438 911,98zł (4 877 823,97:2). Do schedy spadkowej po spadkodawczyni stosownie do art. 1042 § 1 k.c. należy doliczyć wartość darowizn dokonanych przez A. W. na rzecz swoich dzieci, tj darowiznę na rzecz córki w kwocie 131 292,98 zł i darowiznę na rzecz syna w kwocie 23 259,50zł. Po doliczeniu darowizn scheda spadkowa wynosiła 2 593 464,46zł, zaś od tak wyliczonej schedy spadkowej należało odliczyć dług spadkowy w postaci kosztów pochówku w kwocie 19 267,88zł. Tak więc scheda spadkowa podlegająca podziałowi pomiędzy trzech spadkobierców wynosiła 2 574 196,58zł, zaś udział każdego ze spadkobierców wyrażał się kwotą 858 065,53zł (2 574 196,58:3).

W związku z tym, że wnioskodawczyni otrzymała od spadkodawczyni darowiznę w kwocie 131 292,98zł i otrzymała od uczestnika J. W. (1) środki pieniężne w kwocie 160 000zł, to należna spłata na jej rzecz winna wynosić 566 772,55zł. Dlatego też Sąd Okręgowy podwyższył należną spłatę dla wnioskodawczyni do tejże kwoty i orzekł jak w punkcie III podpunkt 4 postanowienia.

Udział uczestnika J. K. jak już wyliczono powyżej wyrażał się również kwotą 858 067,53zł. Należną spłatę dla uczestnika należało pomniejszyć o otrzymaną darowiznę od matki w kwocie 23 259,50zł i o środki otrzymane od uczestnika w kwocie 227 000zł. (a nie jak to uczynił Sąd Rejonowy dodatkowo odliczając kwotę 47 691,99zł). Tak więc należna spłata na rzecz uczestnika J. K. winna wynosić 607 806,03zł. Jednakże skoro uczestnik otrzymał w wyniku działu spadku działki : 112/11 o wartości 45 099 zł, 112/12 o wartości 48 992zł, 112/13 o wartości 39 331zł, 112/15 o wartości 44 053zł, czyli o wartości łącznej w kwocie 177 475 zł to należną spłatę należało pomniejszyć o tę kwotę. Spłata dla uczestnika winna wynosić 430 331,03zł (607 806,03 – 177 475). Dlatego też Sąd Okręgowy obniżył należną spłatę dla uczestnika do tejże kwoty i orzekł jak w punkcie III podpunkt 5 postanowienia.

Mając na względzie powyższe rozważania oraz wyliczenia po uwzględnieniu apelacji wnioskodawczyni i uczestnika postępowania J. K. w zakresie wskazanym w powyższej części uzasadnienia oraz po uwzględnieniu apelacji J. W. (1) co do przyjęcia przez Sąd błędnej powierzchni nieruchomości w M. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie i orzekł jak w sentencji w oparciu o art. 386 §1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

W pozostałym zakresie apelacje złożone przez wnioskodawczynię i uczestników postępowania okazały się niezasadne i podlegały oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. uznając, iż każda ze stron była w jednakowym stopniu zainteresowana rozstrzygnięciem sprawy, bowiem zapadłe postanowienie porządkuje sprawy majątkowe każdej ze stron. Dlatego też zdaniem Sądu II instancji nie zachodziły podstawy do odstąpienia od podstawowej zasady rozliczenia kosztów postępowania nieprocesowego.

O sprostowaniu zaskarżonego postanowienia poprzez wpisanie prawidłowego adresu nieruchomości położonej w R. przy ul (...) Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie I. postanowienia na podstawie art. 350 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Prawidłowy numer nieruchomości ul. (...) wynikał z odpisu księgi wieczystej o nr (...) (136-141).

Mając na uwadze powyższe rozważania orzeczono jak w sentencji w oparciu o powyżej powołane przepisy prawa.